

Rozmowa z... Arturem Gałęskim, dyrektorem Centralnej Komisji Egzaminacyjnej

Agnieszka Pietryka: Sezon egzaminacyjny w pełni – trwa letnia sesja egzaminacyjna. Najważniejszym z egzaminów w tej sesji był egzamin gimnazjalny. Czy Pana zdaniem zdał on egzamin?

Artur Gałęski: Tak, zdał swój egzamin bardzo dobrze. Wyniki pokazują, że obawy niektórych komentatorów nie sprawdziły się. Twierdzili oni, że podzielenie dotychczasowej części humanistycznej na dwa arkusze – z języka polskiego oraz historii i wiedzy o społeczeństwie oraz części matematyczno-przyrodniczej na arkusze z matematyki i przedmiotów przyrodniczych pokaże, że z wiedzą gimnazjalistów z tych przedmiotów jest bardzo źle. W poprzednich edycjach egzaminu zadania z historii stanowiły niewielką część arkusza, podobnie było z zadaniami z przedmiotów przyrodniczych. Kiedy w ubiegłym roku w arkuszu humanistycznym pojawiło się dziewięć zadań z historii, obniżył się średni wynik uzyskany przez zdających. Tegoroczne wyniki pokazały jednak, że gimnazjaliści dobrze poradzili sobie z nowymi arkuszami, średni wynik wahał się w granicach 50–60% punktów. A trzeba pamiętać, że zadania w arku-

szach nie były najłatwiejsze. Sprawdzały, w jakim stopniu gimnazjaliści opanowali wymagania szczegółowe i ogólne zapisane w nowej podstawie programowej. O ile spełnienie większości wymagań szczegółowych nie powinno stanowić większego problemu, o tyle spełnienie wymagań ogólnych jest już nie lada wyzwaniem. Wszystkie wymagania ogólne w podstawie programowej opisują umiejętności złożone, takie jak np. rozumowanie w naukach ścisłych i przyrodniczych. Znaczna część zadań w arkuszach odwoływała się właśnie do tych wymagań. Rozwiązanie zadań, w tym wielu zamkniętych, wymagało zaangażowania bardziej złożonych procesów myślowych, np. kojarzenia faktów, przetwarzania zdobytych wiadomości i doświadczeń, dostrzegania związków przyczynowo-skutkowych, krytycznego myślenia, wnioskowania. Część zadań sprawdzała tok rozumowania, jaki poprzedzał albo warunkował odpowiedź. Doskonałym przykładem może tu być zadanie 17. z matematyki sprawdzające umiejętność argumentowania – zdający poradzili z nim sobie bardzo dobrze. Egzamin wskazał również te umiejętności, z którymi gimnazjaliści radzą

sobie jeszcze trochę słabiej, ale to również cenna lekcja dla nas wszystkich. Jeżeli wiemy, z czym uczniowie mają problem, jesteśmy w stanie pomóc im go przezwyciężyć. Potrzeba poprawienia jakości informacji zwrotnej przyswiecała również decyzji o podziale poszczególnych części na zakresy zawierające zadania z ograniczonej grupy przedmiotów, a czasem tylko jednego przedmiotu.

AP: Od września 2012 r. reforma programowa wkroczy w progi szkół ponadgimnazjalnych. Czy wspomnianym zmianom będą towarzyszyć zmiany w systemie egzaminów zewnętrznych, a jeśli tak, to na czym będą polegały i kiedy dowiedzą się o nich uczniowie, nauczyciele, rodzice?

AG: Oczywiście, system egzaminów zewnętrznych będzie musiał zostać dostosowany do nowej podstawy programowej. Oznacza to, że modyfikacji ulegnie zarówno sprawdzian w VI klasie szkoły podstawowej, jak i matura. Od 2015 r. wszystkie egzaminy będą oparte na wymaganiach określonych w nowej podstawie programowej. ▶

Artur Gałęski

Absolwent Uniwersytetu Szczecińskiego, magister historii. Po ukończeniu studiów rozpoczął pracę w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Nowogardzie, a następnie pracował w szkolnictwie publicznym i niepublicznym. W 1999 roku został wicekuratorem w Zachodniopomorskim Kuratorium Oświaty w Szczecinie. W roku 2000 rozpoczął pracę w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, gdzie jako doradca wicepremiera i ministra pracy zajmował się sprawami edukacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. W roku 2002 został wybranym radnym Rady Powiatu Goleniowskiego, gdzie pracował w Komisji Oświaty. W latach 2007–2008 był wiceburmistrzem Nowogardu, a po wygranej konkursie na stanowisko zachodniopomorskiego kuratora oświaty powrócił do pracy w Kuratorium Oświaty w Szczecinie w lutym 2008 roku. Od 1 lipca 2011 r. obejmuje stanowisko dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Źródło: strona internetowa [Ministerstwa Edukacji Narodowej](#)

► Zmiana dotyczyć będzie nie tylko jakości zadań, lecz także [formuły organizacyjnej egzaminu](#). Na czym dokładnie będą polegały te zmiany, uczniowie, nauczyciele i rodzice dowiedzą się z „Informatorów”, które zostaną opublikowane w sierpniu 2013 r.

AP: Jednym z zadań CKE jest analiza wyników sprawdzianów i egzaminów. Jakie znaczenie dla Pana instytucji mają wnioski z tych analiz, czy wykorzystujecie je do podnoszenia jakości systemu egzaminacyjnego w Polsce?

AG: Wyniki każdego egzaminu są dokładnie analizowane. Rezultaty tych analiz podajemy do wiadomości publicznej dwukrotnie. Pierwsze, bardzo wstępne, są publikowane mniej więcej w tym samym czasie, kiedy uczniowie otrzymują zaświadczenia o wynikach albo świadectwa, czyli pod koniec maja w przypadku sprawdzianu i pod koniec czerwca w przypadku egzaminu gimnazjalnego i matury. Kolejny, dużo dokładniejszy raport jest publikowany pod koniec sierpnia. Oprócz analiz statystycznych zawiera on również omówienie zadań i wskazówki dydaktyczne dla nauczycieli. Wnioski, jakie płyną z analizy wyników, są również brane pod uwagę w procesie przygotowywania kolejnych edycji egzaminu oraz podczas opracowywania nowych egzaminów. System egzaminacyjny

w Polsce jest wciąż bardzo młody, egzaminy zewnętrzne są częścią polskiej rzeczywistości od zaledwie jedenastu lat, a w przypadku matury – tylko ośmiu. System potrzebuje czasu, żeby się udoskonalić. Analiza wyników egzaminu oraz tego, które zadania wypadły bardzo dobrze, a które trochę słabiej, próba zrozumienia, dlaczego dane zadanie nie działało idealnie – wszystko to daje pracownikom możliwość doskonalenia swojego warsztatu zawodowego, a dzięki temu – tworzenia lepszych egzaminów.

AP: Innym zadaniem jest przygotowanie programów doskonalenia nauczycieli w zakresie diagnozowania i oceniania. Jakie działania są realizowane w tym zakresie w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych?

AG: Są to przede wszystkim szkolenia dla kandydatów na egzaminatorów oraz kursy doszkalające dla egzaminatorów tych egzaminów, które są modyfikowane. W ciągu dwóch ostatnich lat w okręgowych komisjach egzaminacyjnych przeszkolonych zostało ponad dziesięć tysięcy osób pracujących jako egzaminatorzy. Byli to przede wszystkim egzaminatorzy egzaminu gimnazjalnego, ale nie tylko. W związku ze zmianą części ustnej egzaminu maturalnego z języków obcych

oraz egzaminu pisemnego z języków obcych na poziomie dwujęzycznym konieczne było doszkolenie osób, które już są egzaminatorami oraz przeszkolenie nowych.

AP: Wiele działań w systemie edukacji jest wspieranych przez środki unijne. Jakie projekty realizuje CKE i jakie korzyści będą z nich mieli nauczyciele i uczniowie?

AG: Do projektów systemowych aktualnie realizowanych przez CKE należą: „Wdrożenie systemu informatycznego do e-oceniania”, „Badania dotyczące rozwoju metodologii szacowania wskaźnika edukacyjnej wartości dodanej (EWD)”, „Badania uwarunkowań zróżnicowania wyników egzaminów zewnętrznych”, „Pilotaż nowych egzaminów maturalnych”, „Modernizacja egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe”, „Budowa banków zadań”, „Szkolenia pracowników i współpracowników systemu egzaminów zewnętrznych oraz rozwój współpracy międzynarodowej, w tym realizacja projektów ponadnarodowych”.

W szerokim ujęciu grupę beneficjentów projektów stanowią wszystkie osoby, które przystępują do egzaminów. Realizowane projekty służą wspieraniu oceniania zewnętrznego. Działania podejmowane w projektach przyczyniają się do zwiększenia porównywal-

ności, trafności i rzetelności wyników egzaminacyjnych, ponieważ ocenianie zewnętrzne jest ocenianiem diagnozującym stopień opanowania przez uczniów wybranych umiejętności dla zagwarantowania porównywalności i obiektywizmu w ocenie uzyskanych efektów uczenia się.

System egzaminów zewnętrznych jest ważnym elementem polskiego systemu oświaty. Co roku zdający, ich rodzice oraz opinia publiczna są zainteresowani wynikami przeprowadzanych sprawdzianów i egzaminów. Wyniki egzaminów są istotnym wskaźnikiem jakości pracy szkół. Dlatego też ich rzetelność i porównywalność stanowią o jakości systemu edukacji.

Egzaminy szkolne przeprowadzane w sposób jednolity w skali kraju pełnią wiele funkcji. Trzy najważniejsze to: wyznaczanie stopnia spełnienia przez uczniów wymagań programowych, ewaluacja pracy szkół oraz monitorowanie procesów edukacyjnych.

Metoda edukacyjnej wartości dodanej, rozwijana w ramach projektu systemowego Centralnej Komisji Egzaminacyjnej „Badania dotyczące rozwoju metodologii szacowania wskaźnika edukacyjnej wartości dodanej (EWD)” jest ważnym instrumentem statystycznym wykorzystującym wyniki egzaminacyjne do ewaluacji pracy szkół.

Jednolite egzaminy pozwalają spojrzeć nauczycielom, uczniom, rodzicom oraz samorządom na wyniki nauczania z szerszej perspektywy. Porównywalność wyników w skali całej Polski umożliwia przyjrzenie się osiągnięciom szkolnym z punktu widzenia kraju, województwa czy gminy. Jednak obraz nauczania szkolnego widziany tylko przez pryzmat wyników końcowych nauczania jest dalece niepełny. Równie ważny, a nawet ważniejszy, jest postęp, jaki robią uczniowie przez kilka lat nauki w danej placówce. Metoda edukacyjnej wartości dodanej pozwala w sposób poprawny statystycznie wymierzyć wkład szkoły w ten postęp, dzięki temu staje się nieocenionym narzędziem analizy wyników nauczania.

Metoda edukacyjnej wartości dodanej służy przede wszystkim szkołom. To dyrektorzy i nauczyciele mogą dzięki właściwej analizie wyników egzaminacyjnych zobaczyć mocne i słabe strony nauczania w swojej placówce. Wnikliwe przyjrzenie się rezultatom testów egzaminacyjnych dostarcza ważnych przesłanek do formułowania planów rozwoju szkoły, pozwala ocenić skuteczność już podjętych działań. Ewaluacja prowadzona przez samą placówkę w celu poprawy swojego funkcjonowania to najważniejszy obszar wykorzystania wyników egzaminacyjnych, a tym samym i metody edukacyjnej wartości dodanej. Beneficjentami autoewaluacji stają

się uczniowie, którzy mają szansę uczyć się w szkołach nauczających skuteczniej. Liczne szkoły gimnazjalne są już zaawansowanymi użytkownikami metody edukacyjnej wartości dodanej, co roku korzystają z prostej aplikacji komputerowej Kalkulator EWD Plus dostępnej na stronie [projektu](#).

Metoda edukacyjnej wartości dodanej służy też nadzorowi szkolnemu. Porównywalne wyniki egzaminów pozwalają na obiektywną ewaluację zewnętrzną szkół. Użycie tej metody umożliwia skupienie uwagi na tym, co w nauczaniu najważniejsze, czyli na postępkach uczniów w danym cyklu nauczania. Już od kilku lat dostępne są online wskaźniki egzaminacyjne dla około sześciu tysięcy gimnazjów i ponad trzech tysięcy liceów ogólnokształcących i techników.

Kolejnym potencjalnym użytkownikiem metody edukacyjnej wartości dodanej są samorządy. Bez wchodzenia w kompetencje nadzoru pedagogicznego mogą one monitorować efektywność nauczania w szkołach na swoim terenie.

W końcu metoda edukacyjnej wartości dodanej dostarcza wskaźników, które mogą być przydatne dla rodziców i uczniów przy wyborze szkoły. Które liceum w moim mieście ma najwyższe wyniki maturalne, które nie tylko ma wysokie wyniki końcowe, lecz także daje ▶

▶ *duże szanse na postęp? To ważne pytania dla absolwenta gimnazjum i jego rodziców. Czytelna, graficzna postać wskaźników egzaminacyjnych prezentowanych na stronie projektu pozwala nawet laikowi szybko zorientować się, która z rozpatrywanych szkół naucza skuteczniej. Oczywiście dla rodziców i uczniów wyniki egzaminacyjne powinny być tylko jedną z przesłanek wyboru szkoły, być może wcale nie najważniejszą.*

W projekcie „Badania uwarunkowań zróżnicowania wyników egzaminów zewnętrznych” podejmowane są działania umożliwiające osiągnięcie celu ukierunkowanego na stworzenie narzędzia polityki edukacyjnej, pozwalającego na systematyczne i ciągłe doskonalenie jakości funkcjonowania szkoły na pierwszym etapie kształcenia oraz wspierającego podnoszenie jakości kształcenia i efektywności całej szkoły podstawowej.

W ramach projektu prowadzono badania umiejętności uczniów klas trzecich ze szkół podstawowych. Badania te realizowane były w cyklu trzyletnim na reprezentatywnej próbie uczniów, pod koniec roku szkolnego. Ponadto prowadzono również badania umiejętności uczniów klas czwartych, które pozwoliły m.in. na zaobserwowanie zmian w podstawowych umiejętnościach uczniów, które zaszły w ciągu kilku początkowych miesięcy nauki w II etapie kształcenia. Od 2011 roku realizowane

jest Ogólnopolskie Badanie Umiejętności Trzecioklasistów, którego celem jest dostarczenie szkołom dodatkowych informacji o poziomie wiadomości i umiejętności, jakie mają uczniowie kończący klasę trzecią oraz materiałów mogących stać się podstawą do refleksji nad sposobem funkcjonowania szkoły i sposobami doskonalenia jej codziennej praktyki.

W projekcie założono osiągnięcie następujących rezultatów: udostępnianie szkołom narzędzi pozwalających na systematyczne badanie umiejętności uczniów trzeciej klasy szkoły podstawowej, opracowanie raportów badawczych dotyczących wyników prowadzonych badań, adresowanych do decydentów, przygotowanie informacji o wynikach badań dla dyrektorów szkół, nauczycieli szkół podstawowych (klas I–III oraz klas IV–VI), doradców metodycznych (obu poziomów nauczania), osób kształcących i doskonalących nauczycieli, publikacje o charakterze dydaktycznym i metodycznym kierowane do nauczycieli nauczania początkowego i klas IV–VI oraz dyrektorów szkół.

AP: Na stronie CKE znajdują się informacje o e-ocenianiu. Proszę wyjaśnić, kiedy i jakich egzaminów będzie ono dotyczyć? Moim zdaniem to bardzo ciekawy i innowacyjny projekt, który zainteresuje środowisko edukacyjne.

AG: Projekt „Wdrożenie systemu informatycznego do e-oceniania” stanowi kolejny etap realizowanego w latach 2010–2011 projektu „Przygotowanie systemu informatycznego do e-oceniania”. Jego celem było pozyskanie oprogramowania potrzebnego do oceniania prac egzaminacyjnych i wykorzystanie narzędzi elektronicznych do modernizacji polskiego systemu egzaminów zewnętrznych. Bieżący projekt polega na wdrożeniu zakupionej w 2011 roku aplikacji Scoris do oceniania prac egzaminacyjnych na komputerze, co podniesie jakość oceniania, zwiększy obiektywizm, porównywalność i rzetelność wyników egzaminów oraz zmniejszy presję czasową oceniania prac egzaminacyjnych (e-ocenianie prowadzone docelowo na domowych komputerach egzaminatorów nie musi ograniczać się do weekendów i ustalonych godzin pracy ośrodków oceniania).

Nowa technologia oceniania zapewnia pełną anonimowość zdających. Wynik egzaminu powstaje jako rezultat pracy kilku egzaminatorów specjalizujących się w ocenianiu określonych typów zadań, zatem uczeń otrzymuje rzetelny wynik bez obawy, że ktokolwiek zidentyfikował jego pracę lub że egzaminator subiektywnie ją oceniał. Z kolei nauczycielom-egzaminatorom wdrożenie e-oceniania zapewni większy komfort pracy, zmniejszy presję czasową i umożliwi specjalizację w ocenianiu zadań, a ponadto zwiększy ich kompetencje ▶

▶ dzięki szkoleniom organizowanym w ramach projektu. Inny sposób komunikowania się egzaminatora z zarządzającymi e-ocenianiem oraz ścisła kontrola jakości oceniania spowodują wzrost odpowiedzialności za ocenę każdego zadania.

W pierwszej kolejności e-ocenianie zostanie zastosowane podczas sprawdzania prac po-prawkowego egzaminu maturalnego z mate-matyki w 2012 r. Na masową skalę e-ocenianie zostanie wykorzystane do sprawdzania prac egzaminu gimnazjalnego z matematyki

w 2013 r. W obydwu sesjach e-ocenianie bę-dzie przeprowadzane równoległe z ocenia-niem tradycyjnym.

AP: Dziękuję za rozmowę.

Europejskie Badanie Kompetencji Językowych – konferencja w MEN

21 czerwca w siedzibie MEN odbyła się kon-ferencja prasowa Ministra Edukacji Narodo-wej z udziałem dyrektora Instytutu Badań Edukacyjnych **Michała Federowicza** oraz dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyj-nej **Artura Gałęskiego**. W trakcie konferen-cji **dr Magdalena Szpotowicz** z Pracowni Języków Obcych IBE przedstawiła infor-mację na temat wyników pierwszego cyk-lu Europejskiego Badania Kompetencji Językowych.

Pierwsze Europejskie Badanie Kompetencji Językowych (ESLC) 2011 to, przeprowadzo-ne z inicjatywy Komisji Europejskiej, między-narodowe badanie umiejętności młodzieży w zakresie języków obcych. Do badania każ-dy z krajów przystępował dobrowolnie. Badanie zostało zrealizowane w 2011 r. po-raz pierwszy i wzięło w nim udział 14 kra-jów (w tym 16 wspólnot językowych, licząc

osobno w Belgii wspólnoty flamandzką, frankofońską i niemieckojęzyczną). Polskę zgłosiło Ministerstwo Edukacji Narodowej, które zleciło wykonanie badania w naszym kraju Instytutowi Badań Edukacyjnych.

Dzięki możliwości porównania wyników polskich uczniów z uczniami innych sys-temów edukacji zyskamy wiedzę, dzięki której będzie można przeprowadzić działa-nia w konkretnych obszarach wskazanych badaniem i poprawiać edukację języko-wą w polskich szkołach. Celem badania było zgromadzenie rzetelnych i porówny-walnych danych dotyczących uczenia się i nauczania języków obcych w Europie, a docelowo – stworzenie Europejskiego Wskaźnika Kompetencji Językowej. Wskaź-nik ma posłużyć wyznaczeniu bench-marków dla języków obcych w edukacji szkolnej, czyli rekomendowanego poziomu

osiągnięć uczniów w Europie. Jest to dzia-lanie zbieżne z ustalaniem benchmarków w innych obszarach działań na rzecz „Strate-gii Edukacja i Szkolenia 2020”.

Kolejne cykle badawcze umożliwić mają ukazanie dynamiki zmian w poziomie umie-jętności uczniów oraz głębszą analizę euro-pejskich i krajowych rozwiązań w zakresie nauczania języków obcych. Następny cykl planowany jest na rok 2016. Badanie to ma więc szansę funkcjonować podobnie jak ba-danie międzynarodowej oceny umiejęt-ności uczniów (PISA), którego polskie wyniki z edycji na edycję są coraz lepsze, gdyż sys-tem edukacji uwzględnia konieczność po-prawy we wskazanym badaniem zakresie.

[Wstępna prezentacja wyników badania](#)
Źródło: strona internetowa [Instytutu Badań Edukacyjnych](#)

Od lewej: Artur Gałęski, Krystyna Szumilas,
Michał Federowicz